

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державного комітету
статистики України
22.12.2011 № 370

**Методологічні положення
зі статистики авіаційного транспорту**

Київ – 2011

Методологічні положення вміщують роз'яснення щодо методологічних основ державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту. У положеннях наведено роз'яснення щодо використання класифікацій, визначень, порядку організації та методології проведення цього державного статистичного спостереження, джерел даних для підготовки та публікації узагальненої інформації щодо роботи авіаційних підприємств і аеропортів України.

Методологічні положення призначені для використання фахівцями територіальних органів державної статистики, Державного комітету статистики України, центральних органів виконавчої влади та наукових організацій.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державного комітету статистики України (протокол від 13.12.2011р. № 16).

Методологічні положення підготували співробітники Державного комітету статистики України:

Калачова І.В.	директор департаменту статистики послуг;
Самченко І.М.	заступник директора департаменту статистики послуг;
Михайлюк Н.О.	начальник відділу статистики транспорту та зв'язку департаменту статистики послуг

Державний комітет статистики України

- адреса: вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01023, Україна
- телефони: 287-65-22, 234-12-24, 235-50-27
- факс: 235-37-39
- електронна пошта: I.Kalachova@ukrstat.gov.ua

Зміст

	стор.
Передмова	4
1. Загальні положення	4
2. Інструменти	5
3. Документи первинного обліку	6
4. Основні визначення та поняття	6
5. Державне статистичне спостереження зі статистики авіаційного транспорту	8
6. Загальна схема й організація робіт із формування сукупностей звітних одиниць державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту	9
7. Процедури проведення, розробки та поширення результатів державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту	10
8. Використання адміністративних даних при узагальненні інформації щодо функціонування авіаційного транспорту України і в інформаційно-публікаційній діяльності	12
Список використаних джерел	14
Додаток 1. Етапи проведення державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту	15

Передмова

Метою розроблення цих положень є:

- підготовка роз'яснень щодо інструментів (класифікації, реєстри), які використовуються для проведення державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту;
- надання роз'яснень щодо основних визначень і понять зі статистики авіаційного транспорту;
- визначення порядку організації і проведення державного статистичного спостереження, принципів формування сукупності звітних одиниць, розробки і поширення результатів;
- документування джерел даних і підходів до підготовки та публікації узагальненої інформації зі статистики авіаційного транспорту;
- підготовка роз'яснень про використання адміністративних даних при узагальненні інформації щодо роботи авіаційних підприємств і функціонування аеропортів України і в інформаційно-публікаційній діяльності;
- поширення методологічних положень серед фахівців територіальних органів державної статистики й основних користувачів статистичної інформації для кращого розуміння можливостей щодо її використання для моніторингу та оцінки діяльності підприємств авіаційного транспорту та аеропортів України.

При підготовці положень враховані положення Повітряного кодексу України, законів України "Про транспорт", "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" та рекомендації міжнародних організацій зі статистики авіаційного транспорту, адаптовані відповідно до вимог національного законодавства.

1. Загальні положення

Авіаційний транспорт – найшвидкісний вид транспорту. Основна сфера застосування авіаційного транспорту – пасажирські перевезення на відстань більше тисячі кілометрів. Також здійснюються і вантажні перевезення, але їх частка дуже мала. В основному авіатранспортом перевозять швидкопсувні продукти й особливо цінні вантажі, а також пошту. Аеропорти України щорічно наращують міжнародні пасажиропотоки. У зв'язку з цим постає потреба в національній системі статистичних показників авіаційного транспорту, методологічно узгодженій з міжнародною системою. Для цього Європейська комісія Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН), Європейська конференція міністрів транспорту та Євростат підготували та періодично актуалізують Глосарій зі статистики транспорту, який ураховує останні європейські нормативні акти, а також визначення, які використовуються в

рамках відповідних міжнародних організацій, зокрема Міжнародної організації цивільної авіації.

В Україні державна політика в галузі авіаційного транспорту визначається Верховною Радою відповідно до Конституції України і здійснюється органами державної виконавчої влади й органами місцевого самоврядування. Для оцінки ефективності політики у цій галузі здійснюється державний контроль за діяльністю авіаційних підприємств і аеропортів, що надають послуги з перевезення вантажів, пошти та пасажирів, приймання й відправлення вантажів, пошти та пасажирів в аеропортах. Відповідно національна статистика авіаційного транспорту забезпечує потреби міжнародного та національного моніторингу розвитку цієї галузі.

При організації державного статистичного спостереження та збиранні адміністративних даних в Україні визначаються такі види перевезень:

- регулярне повітряне перевезення;
- нерегулярне повітряне перевезення.

До системи показників статистики авіаційного транспорту включено показники щодо кількості літаків і вертольотів; обсягів виконаної роботи на регулярних і нерегулярних комерційних польотах – кількості перевезених вантажів, пошти і пасажирів, вантажообороту й пасажирообороту; кількості відправлених (прийнятих) вантажів, пошти та пасажирів в аеропортах; застосування авіації в галузях економіки.

2. Інструменти

Класифікації. У процесі виробництва та поширення даних зі статистики авіаційного транспорту використовуються такі класифікації.

Для визначення та групування підприємств авіаційного транспорту за типом та як одиниць статистичних спостережень використовується поняття виду економічної діяльності. Код виду економічної діяльності є одним з основних показників стратифікації сукупності для організації суцільних або вибіркового обстежень. На основі визначення виду економічної діяльності здійснюється облік підприємств авіаційного транспорту в Реєстрі статистичних одиниць (РСО). Для групування підприємств авіаційного транспорту за видами економічної діяльності використовується Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД).

Крім того, при групуванні й обробленні результатів статистичного спостереження використовується Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ). Ця класифікація дозволяє здійснити розподілення результатів статистичного спостереження за територіальною ознакою.

Використання стандартних класифікацій забезпечує можливість узагальнення даних для національних потреб і проведення міжнародних

порівнянь. Класифікації виступають як багатоцільова система, призначена для полегшення аналізу політики в галузі авіаційного транспорту та прийняття рішень.

Реєстри. Для формування сукупностей звітних одиниць для організації державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту використовуються записи РСО. Сформовані сукупності звітних одиниць узгоджуються з адміністративними реєстрами ліцензіатів Міністерства інфраструктури України. Формування сукупностей звітних одиниць здійснюється на рівні Державного комітету статистики за встановленими критеріями для відбору.

3. Документи первинного обліку

Документами первинного обліку, які є підставою для складання звітів за формою державного статистичного спостереження № 51-ца (місячна) "Звіт про основні показники роботи авіаційного підприємства", є:

багажна квитанція - частина квитка, що засвідчує прийняття до перевезення зареєстрованого багажу;

електронний квиток - електронний документ, що включає маршрут-квитанцію, видану авіаперевізником або від імені авіаперевізника, електронні купони та у разі використання документ для посадки;

електронний купон - частина електронного квитка, яка використовується для перевезення на відповідному рейсі, або інший документ, який його замінює, що зберігається в базі даних автоматизованої системи бронювання перевізника;

єдиний міжнародний перевізний документ - документ, що підтверджує міжнародний характер авіаційного перевезення в разі його виконання за межі митної території України. Єдиним міжнародним перевізним документом є Генеральна декларація, належним чином оформлена експлуатантом відповідно до Доповнення 1 до Додатка 9 до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію;

квиток (пасажирський квиток і багажна квитанція) - виданий перевізником (його агентом) документ, у тому числі електронний, який містить умови договору перевезення, повідомлення, польотні та пасажирські купони;

транспортна накладна (авіаційна вантажна накладна) - оформлений вантажовідправником чи від його імені документ, у тому числі його електронний аналог (у разі застосування), який засвідчує укладення договору про перевезення і прийняття вантажу до перевезення на умовах, визначених у такому договорі.

4. Основні визначення та поняття

У статистиці авіаційного транспорту використовуються такі визначення та поняття:

Авіаційна діяльність - діяльність фізичних і юридичних осіб у галузі авіації та/або організація повітряного руху України.

Авіаційний перевізник (авіаперевізник) - суб'єкт господарювання, що надає послуги з перевезення пасажирів, вантажу, пошти повітряним транспортом.

Аеропорт - комплекс споруд, призначених для приймання, відправлення повітряних суден і обслуговування повітряних перевезень, що має для цих цілей аеродром, інші наземні споруди та необхідне обладнання.

Вантаж - будь-яке майно, що перевозиться на борту повітряного судна, крім пошти, бортових припасів і багажу, що перевозяться згідно з багажною квитанцією.

Використання повітряного простору України - провадження діяльності, пов'язаної з польотами повітряних суден, з переміщенням (перебуванням) матеріальних об'єктів у повітряному просторі України, а також з вибуховими роботами, пусками ракет, усіма видами стрільб, у тому числі з метою здійснення впливу на гідрометеорологічні процеси в атмосфері, що становлять загрозу безпеці польотів повітряних суден та інших літальних апаратів.

Міжнародний аеропорт - визначений державою на її території аеропорт для приймання й відправлення повітряних суден, що виконують міжнародні повітряні перевезення, у якому здійснюються митні, імміграційні, санітарні, карантинні (стосовно тварин і рослин) та інші процедури, передбачені законодавством.

Нерегулярне повітряне перевезення - повітряне перевезення, що не підпадає під визначення терміну "регулярне повітряне перевезення".

Об'єкти авіаційної діяльності - повітряні судна, їх компоненти та обладнання, авіаційна наземна техніка й аеродромне обладнання, інженерно-технічні споруди, рухоме та нерухоме майно, що використовуються для забезпечення авіаційної діяльності.

Пасажир - фізична особа, яка перевозиться повітряним судном за згодою перевізника відповідно до договору перевезення, крім членів екіпажу та додаткових спеціалістів на борту повітряного судна, працівників експлуатанта повітряного судна, уповноваженого представника відповідного національного органу регулювання й осіб, які супроводжують вантаж.

Повітряне перевезення - перевезення пасажирів, багажу, вантажу або пошти, яке здійснюється повітряним судном на підставі відповідного договору повітряного перевезення.

Повітряне судно - апарат, що підтримується в атмосфері у результаті його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні.

Повітряний рух - політ повітряних суден або їх рух у зоні маневрування аеродрому.

Регулярне повітряне перевезення - повітряне перевезення, під час якого всі місця для перевезення пасажирів, багажу і пошти доступні для загального платного користування, а перевезення здійснюється між одними і тими самими пунктами відповідно до опублікованого розкладу чи в установлені проміжки часу, або з частотою, яка свідчить про регулярність польотів.

Суб'єкт авіаційної діяльності - фізичні та юридичні особи незалежно від форми власності, відомчої підпорядкованості, які провадять діяльність у галузі цивільної авіації.

Суб'єкт наземного обслуговування - суб'єкт авіаційної діяльності, який надає послуги з наземного обслуговування.

Цивільна авіація - авіація, яка використовується для задоволення потреб економіки і громадян у повітряних перевезеннях і авіаційних роботах, а також для виконання польотів у приватних цілях.

5. Державне статистичне спостереження зі статистики авіаційного транспорту

Державне статистичне спостереження зі статистики авіаційного транспорту за формою № 51-ца (місячна) "Звіт про основні показники роботи авіаційного підприємства" охоплює такі напрями:

- діяльність аеропортів,
- діяльність авіакомпаній.

Мета спостереження – збирання, розроблення, узагальнення та поширення даних про обсяги вантажо- та пасажиропотоків в аеропортах України, кількість перевезених вантажів, пошти та пасажирів авіакомпаніями України.

Державне статистичне спостереження зі статистики авіаційного транспорту має такі основні характеристики:

Вид державного статистичного спостереження:

- за ступенем охоплення одиниць: суцільне;
- за часом реєстрації даних: поточне.

Організаційна форма державного статистичного спостереження:

статистична звітність.

Спосіб державного статистичного спостереження:

документальний облік.

Одиниці державного статистичного спостереження:

підприємство.

Респонденти державного статистичного спостереження:

юридичні особи.

Органи, які здійснюють державне статистичне спостереження:

центральний орган виконавчої влади в галузі статистики, територіальні органи державної статистики.

Місце проведення державних статистичних спостережень:

Автономна Республіка Крим, Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька області, міста Київ та Севастополь.

Державне статистичне спостереження зі статистики авіаційного транспорту проводиться за затвердженим інструментарієм. Бланк форми державного статистичного спостереження затверджується наказом Державного комітету статистики України. Інструкція про порядок заповнення форми державного статистичного спостереження затверджується наказом Державного комітету статистики України та проходить процедуру державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Інструментарій для проведення державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту розміщено на веб-сайті Державного комітету статистики України. Терміни проведення державного статистичного спостереження визначаються щорічними планами державних статистичних спостережень, що затверджуються нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Метаопис державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту для користувачів даних також розміщено на веб-сайті Державного комітету статистики України.

6. Загальна схема й організація робіт із формування сукупності звітних одиниць державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту

Формування сукупності звітних одиниць державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту здійснюється на центральному рівні щорічно. Джерелами інформації для формування сукупності звітних одиниць є РСО й адміністративні реєстри.

До *генеральної сукупності* звітних одиниць уключають об'єкти державного статистичного спостереження, які мають такі ідентифікаційні та класифікаційні ознаки:

<i>№ n/n</i>	<i>Критерії формування генеральної сукупності</i>	<i>Класифікації</i>	<i>Ознака критеріїв формування</i>
1.	Тип статистичної одиниці	Довідник типів статистичних одиниць	підприємство
2.	Вид економічної діяльності	КВЕД (2005) КВЕД (2010)	62.10.1; 62.10.2; 62.20.1; 62.20.2; 63.23.0 (51.10; 51.21; 52.23 – КВЕД 2010)
3.	Розмір підприємства	Довідник ознак розміру підприємств	незалежно від розміру
4.	Ознака економічної діяльності	×	активне

Формування генеральної сукупності звітних одиниць здійснюють відповідно до цих методологічних положень. За кожним об'єктом у вигляді таблиці відбирають такі ознаки:

- 1) ідентифікаційний код ЄДРПОУ;
- 2) код КОАТУУ;
- 3) код КВЕД;
- 4) назва й адреса місцезнаходження.

Державне статистичне спостереження зі статистики авіаційного транспорту є суцільним, тому генеральна сукупність у повному обсязі складає список звітних одиниць цього спостереження. Сформована сукупність звітних одиниць за формою № 51-ца (місячна) "Звіт про основні показники роботи авіаційного підприємства" узгоджується з адміністративним реєстром ліцензіатів Міністерства інфраструктури України.

Сукупність звітних одиниць державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту не узгоджують із сукупностями за іншими формами державних статистичних спостережень.

7. Процедури проведення, розробки та поширення результатів державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту

Звіти за формою № 51-ца (місячна) "Звіт про основні показники роботи авіаційного підприємства" складають аеропорти, авіаперевізники, які виконують відправлення, транспортування пасажирів (вантажів, пошти) власним і орендованим парком повітряних суден. Звіти подаються на паперових носіях органу державної статистики за місцезнаходженням респондентів у термін, визначений на бланку форми. Якщо респонденти подають зазначену форму як електронний звіт, вони здійснюють її подання органам державної статистики відповідно до встановленого порядку.

Під час отримання від респондента зазначеної форми державного статистичного спостереження органи державної статистики здійснюють попередню візуальну перевірку звіту, після чого вводять звіт до відповідного комплексу електронної обробки статистичної інформації, за допомогою якого проводять арифметичний і логічний аналіз як первинних, так і зведених даних, та передають опрацьовану інформацію на вищий рівень розробки.

Результати державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту за формою № 51-ца формують у таких обсягах і розрізах:

– *на регіональному рівні*: зведена інформація по всіх показниках, включених до форми № 51-ца, за видами перевезень (регулярними рейсами і нерегулярними рейсами) за регіоном у цілому, а також у розрізі видів економічної діяльності;

– *на державному рівні*: зведена інформація по всіх показниках, включених до форми № 51-ца за видами перевезень (регулярними рейсами і нерегулярними рейсами) по країні в цілому й у розрізі регіонів (*Автономна Республіка Крим, Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька області, міста Київ та Севастополь*), а також у розрізі видів економічної діяльності.

Схема етапів проведення державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту наведена в додатку 1.

За результатами розробки даних за формою державного статистичного спостереження зі статистики авіаційного транспорту створюють архів і часові ряди даних з метою їх збереження.

При поширенні даних серед користувачів здійснюють контроль за дотриманням правил конфіденційності даних.

Основними статистичними публікаціями зі статистики авіаційного транспорту, підготовленими за даними державного статистичного спостереження із зазначеного питання, є:

експрес-випуск "Підсумки роботи транспорту України";

експрес-випуск "Діяльність підприємств сфери послуг за I півріччя;

доповідь "Про соціально-економічне становище України";

бюлетень "Статистичний бюлетень № 1";

бюлетень "Соціально-економічний розвиток України" (українською й англійською мовами);

статистичний бюлетень "Діяльність підприємств сфери послуг".

На запити користувачів статистичну інформацію з питань статистики авіаційного транспорту надають у паперовому вигляді, на електронних носіях,

засобами зв'язку (у т.ч. розміщення на веб-сайті), шляхом безпосереднього виписування в порядку й умовах, визначених Держкомстатом.

8. Використання адміністративних даних при узагальненні інформації щодо функціонування авіаційного транспорту України та в інформаційно-публікаційній діяльності

Для підготовки всеохоплюючої, узагальненої інформації щодо функціонування авіаційного транспорту відповідно до статті 1 Закону України "Про державну статистику" в інформаційно-публікаційній роботі використовуються адміністративні дані Міністерства інфраструктури України та Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Міністерство інфраструктури України, відповідно до законодавства та з метою виконання адміністративних обов'язків та завдань, віднесених до його компетенції, здійснює узагальнення на основі вантажних митних декларацій інформації щодо транспортних вантажопотоків через державний кордон – експортних, імпорتنних і транзитних, відслідковує вантажо- та пасажиропотоки в аеропортах України, обсяги виконаної вантажної та пасажирської роботи авіакомпаніями України, застосування авіації в інших галузях економіки, використання повітряного простору України літаками і вертольотами цивільної авіації, веде облік парку повітряних суден.

Адміністрація Державної прикордонної служби України, відповідно до законодавства та з метою виконання адміністративних обов'язків та завдань, віднесених до її компетенції, проводить облік пропуску осіб (громадян України та іноземних громадян) і транспортних засобів (зокрема, повітряних суден) через державний кордон України за ділянками кордону, у т.ч. повітряною.

Органами державної статистики України для підготовки узагальненої інформації щодо експорту, імпорту та транзиту вантажів авіаційним транспортом, вантажо- та пасажиропотоків в аеропортах України, обсягів виконаної вантажної та пасажирської роботи авіакомпаніями України, застосування авіації в інших галузях економіки, парку повітряних суден, виконання ними польотів отримують такі вихідні форми та таблицю Міністерства інфраструктури України:

форма № 2 (квартальна) "Обсяги вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту";

форма № 7 (квартальна) "Обсяги експортних вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту та групами товарів";

форма № 8 (квартальна) "Обсяги імпорتنних вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту та групами товарів";

форма № 9 (квартальна) "Обсяги транзитних вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту та групами товарів";

форма № 10 (квартальна) "Обсяги експортних вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту та країнами призначення";

форма № 11 (квартальна) "Обсяги імпорتنих вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту та країнами відправлення";

форма № 12 (квартальна) "Обсяги транзитних вантажопотоків через кордони України за основними видами транспорту та країнами відправлення (призначення)";

форма № 13 (квартальна) "Обсяги експортних вантажопотоків через кордони України авіаційним транспортом та країнами призначення" (за окремими групами товарів);

форма № 14 (квартальна) "Обсяги імпорتنих вантажопотоків через кордони України авіаційним транспортом та країнами відправлення" (за окремими групами товарів);

форма № 15 (квартальна) "Обсяги транзитних вантажопотоків через кордони України авіаційним транспортом та країнами відправлення (призначення)" (за окремими групами товарів);

форма № 31-ца (квартальна) "Звіт про роботу авіаційного транспорту";

форма № 1-ВП (місячна) "Звіт про використання повітряного простору України літаками і вертольотами цивільної авіації".

Для підготовки узагальненої інформації щодо пропуску осіб і транспортних засобів через державний кордон України використовується така форма звітності Адміністрації Державної прикордонної служби України:

форма № 1-ДПСУ (квартальна) "Звітність щодо пропуску осіб і транспортних засобів через державний кордон України".

Терміни надання адміністративних даних Державному комітету статистики визначаються щорічними планами державних статистичних спостережень, що затверджуються нормативними актами Кабінету Міністрів України, та угодою про взаємообмін інформаційними ресурсами між Державним комітетом статистики України та Міністерством інфраструктури України.

Основними статистичними публікаціями зі статистики авіаційного транспорту, підготовленими на основі адміністративних даних із зазначеного питання, є:

статистичний бюлетень "Експорт, імпорт і транзит вантажів";

статистичний збірник "Транспорт і зв'язок України";

статистичний збірник "Україна у цифрах";

статистичний щорічник.

Список використаних джерел

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI.
2. Закон України "Про транспорт" від 10.11.1994 № 232/94-ВР (зі змінами й доповненнями).
3. Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 01.06.2000 № 1775-III (зі змінами й доповненнями).
4. Закон України "Про державну статистику" від 13.07.2000 № 1922-III (зі змінами й доповненнями).
5. Glossary for Transport Statistics, Eurostat, ITF, Unece, 2009.
6. Компендіум Європейської статистичної комісії (Statistical Requirements Compendium, 2009 edition).

**Етапи проведення державного статистичного спостереження
зі статистики авіаційного
транспорту**

